СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 134. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 11-го ЧЕРВНЯ 1949 No. 134. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 11, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки П'ЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

МЕДИЧНЕ ТОВАРИСТВО УХВАЛЮЄ СВІЙ ПЛЯН СУСПІЛЬНОГО ЗДОРОВЯ

Атлантик Сіті, Н. Дж., 9. червня. — Американське Медичне Товариство оформило засади для плекання здоровя, які мали б бути введені в життя не медичними товариствами й організаціями, яких число в Злучених Державах доходить до 80 з мільйоном членів. Це перший раз в історії лікарі погоджуються на дбання про здоровя не професійними медиками. Між 20 засадами, ухваленими на конвенції товариства, є передбачене добровільне членство в організаціях плекання здоровя з вкладками, вплаченими наперед. Організації можуть бути розміщені в різних стейтах, а коли йде про забезпечення здоровя, то його можуть переводити стейтові організації відповідно до місцевих умовин.

У Вашингтоні виявляють переконання, що ухвала Американського Медичного Товариства має на меті заблькувати плян президента Трумана до обовязкового забезпечення здоровя.

КАМПАНІЯ ПРОТИ СИФІЛІСУ В 27 СТЕЙТАХ.

Ню Йорк. — Прилюдна Служба Здоровя Злучених Держав переведе кампанію за відкриття й лікування недуги сифілісу впродовж місяців липня й серпня у 27 стейтах. Служба Здоровя приготовила всі можливі засоби до кампанії, включаючи брошури, летючки, книжки й змобілізувала медичні осередки. Кампанія має на цілі спонукати кожну людину, яка підозріває, що терпить на сифіліс, скрофули або інші недуги, злучені з сифілісом, щоб вони голосилися до відповідних установ для лікування. Служба Прилюдного Здоровя твердить, що в Америці є 3,000,000 сифілітиків, а який мільйон з них не знає про те. Кампанія з минулих років значно причинилася до злагіднення небезпеки, бо багато осіб зрозуміли свій інтерес і інтерес нового покоління в лікуванні недуги, якої можна набавитися зовсім припадково без нічиєї вини.

ТРУМАН ЗАКИДАЄ ЛУЇСОВІ ПОГОННЮ ЗА РОЗГОЛОСОМ

Вашингтон. — Підчас пресової конференції президент Труман закинув Джанові Л. Луїсові, голові майнерської юнії, що він ласий на наголовки в газетах і тому придумує всякі трики, щоб його імя було завжди у пресі. Панує загальний здогад, що вуглінні шахтарі не повернуться до праці після однотижневого страйку для стабілізації", як його назвав Луїс.

Коли президента спитали про думку в справі виключення комуністів учителів від навчання в школах, президент сказав, що хто змагає до насильного скинення американського уряду, не повинен учити в американських школах.

АМЕРИКАНСЬКІ ШПИГИ В СОВЕТСЬКІЙ АМБАСАДІ.

Вашингтон. — Стрижій-комуніст був висланий до місцевості Вайт Сендс у стейті Ню Мексик, де находиться військова лябораторія атомової сили. Він мав посилати звідомлення про свої поміщення до советської амбасади, одначе Федеральне Бюро Інвестигацій відкрило його за допомогою своїх інформаторів у советській амбасаді.

РАКЕФЕЛЕР ДАРУЄ П'ЯТЬ МІЛЬЙОНІВ ДЛЯ УНІВЕРСИТЕТУ ГАРВАРД.

Кембридж, Маса. — Тут сталося звісним, що Джан Д Ракефелер дарував університетові Гарвард $5,000,000 на випосаження Школи Бизнесової Адміністрації. Цей відділ університету потребує $20,000,000. Одначе Ракефелер заявив, що виплатить цей дар тоді, коли 1 липня 1950 найдуться інші добродії, які разом дарують дальших п'ять мільйонів.

ГЕЙТС ПРИЗНАВСЯ В СУДІ ДО ТРЬОХ КРИВОПРИСЯГ.

Ню Йорк. — Підчас дальших допитів домуніста Джана Гейтса, обвинуваченого в змові для скинення уряду, прокуратор видобув від нього признання, що він поповнив кривоприсягу трьома наворотами. Гейтс між ін. підписався під присягою на аплікації на пашпорт на виїзд до Еспанії під фальшивим іменем. На запит, чому це зробив, він відповів, що для оборони Злучених Держав. В тому часі вели комуністи війну в Еспанії проти генерала Франка. Крім того Гейтс вже підчас теперішньої судової розправи заявив, що комуністичний щоденник „Дейлі Воркер" не є органом Комуністичної партії, а прокуратор предявив заяви комуністичного уряду, що це їхній орган. Гейт став редактором щоденника в 1947 році, не маючи перед тим ніякої газетярської практики. Він давніше був 16 років льояльним комуністом. Підчас переслухання в четвер Гейтс поводився незвичайно ароґантно супроти судді і тричі відмовив відповіди. Прокуратор не домагався кари за це і так якось обійшлося без дальшої авантури в суді. Розправу перервано до понеділка.

ЧЕМБЕРС НАЗВАВ ПО ІМЕНІ ДАЛЬШИХ ІНФОРМАТОРІВ.

Ню Йорк. — Витакер Чемберс, свідок уряду проти Алджера Гісса, обвинуваченого в кривоприсязі за відпекання від комунізму, виявив усіх інформаторів, які як урядовці, передавали через нього тайні матеріяли для советських шпигів. Між ново названими є Ворд Пиґман, Гері Декстер Ґвайт, і Винсент Ріно. Ґвайт уже помер, Пиґман був хеміком у Бюрі Стандартів в 1938 р., а Франклин Віктор Ріно був математичним експертом на Майдані Досвідів Армії в Абердін в 1942 р. Після покінчення свідоцтва Чемберса відчитано в суді писану заяву Алджера Гісса, з запереченням усіх закидів, звернених проти нього. Запереченя зголосив агент Федерального Бюра Інвестигацій, коли складав свідоцтво на заклик прокуратора.

ФЕДЕРАЛІСТИ ХОЧУТЬ ОБЄДНАТИ СВІТ ПІД ОДНИМ УРЯДОМ

Ню Йорк, 9 червня. — Яких 10,000 осіб взяли участь у зібранні Злучених Федералістів Світу в Медисон Сквер Гарден для підтримання резолюції, зголошеної вже в палаті репрезентантів, з метою створення одного світового федералістичного уряду і втримання миру. Одним з головних промовців був член Верховного Суду Злучених Держав, суддя Вилієм О. Доглес. Він взивав, щоб прослідити можливості для обєднання світу в одні уряді навіть проти волі Советів. Сфедералізований уряд світу буде не тільки оборонним пактом, але засобом миру. Щоб це осягнути Доглес дораджував в першу чергу підтримати Обєднані Держави а теж зголосити оферту закордонним націям приступити до руху Злучених Федералістів Світу. Підбас зібрання промовляв цілий тузин бесідників. Предсідник організації Корд Мейер виявив, що федералістичний рух поширений в 30 країнах, а в деяких з них вже самі уряди ведуть акцію за створення одного світового режіму.

НОВІ ЗМАГАННЯ КИТАЙСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ПРИЄДНАТИ АМЕРИКУ ДЛЯ СВОЇХ ЗМАГАНЬ

Вашингтон. — Дієвий секретар стейту Джеймс Е. Веб прийняв на конференції д-ра Кана Чіґу, особистого післанця теперішнього президента Китаю, Лі-Тсунґ-Єна. Він зголосив плян для стримання й відбиття комуністів. Д-р Чіґу твердить, що ще можна зосередити оборону національних сил Китаю в провінції Чіянсі для охорони Кантону, положеного в провінції Квантунґ і звідти почати похід проти комуністів.

МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ РОТАРІЇВ У НЮ ЙОРКУ

Понад 20,000 членів і їх родин організації Ротаріїв з цілого світу зіхалися до Ню Йорку на всесвітню конвенцію в Медисон Сквер Гарден. Організація має свої відділи у Злучених Державах, в Европі, Азії, Африці й Центральній Америці. Під теперішню пору вона строго поборює большевизм і тому стоїть під безупинним обстрілом комуністів. Заповіджена конвенція буде найбільшою досі світовою конвенцією цеї організації в Америці. Делегати представляють 6,800 клюбів Ротарії.

338,250,000 КАТОЛИКІВ В СВІТІ.

Рим, 10 червня. Ватиканська радіовисильня подала сьогодні статистику католиків в світі. Згідно з цею статистикою загальна кількість католиків виносить 338,250,000. З того є 330,000,000 римо-католиків, а 8,250,000 католиків східного обряду.

ДАЮТЬ ПОЗИЧКУ КОРПОРАЦІЇ ІЗРАЇЛЯ НА ЗАПЛАТУ АРАБАМ ЗА ЗЕМЛЮ

Ню Йорк. — Бенк оф Америка Нешенел Трост енд Сейвинґс Ассошієйшен з Сан Франсиско дав позичку банковій корпорації Керен Кеймет Ізраїль на заплату арабам за їхню землю, забрану підчас війни в Плестині.а Позичка виносить 15 мільйонів долярів. Вона має на меті скріпити становище делеґатів Ізраїля на нарадах підкомісії Обєднаних Держав для вирівнання границь. Підкомісія радитиме в Лозанні у Швайцарії.

ІТАЛІЯ ДАЛА ЗЕМЛЮ ПАПІ

Рим, 10. червня. — Італійський парлямент вчора ухвалив закон про відступлення Ватиканові малої смуги землі, що межує з літною резиденцією Папи в Кастель Ґандольфо. Комуністи та деякі незалежні гостро виступали проти цего.

БУДУЮТЬ СПРАВЖНЮ ЗАЛІЗНУ ЗАСЛОНУ

Відень, 10. червня. — Поняття „залізної заслони" Советського Союзу та окупованих ним країн східної і південно-східної Европи має тепер своє повне теж практичне потвердження. Кордони передовсім Советського Союзу вже раніше відгороджено від зовнішнього світу високими парканами, бункерами та дротяними засіками і тепер такою самою справжньою залізною заслоною відгороджується теж країни советських сателітів. В останньому її закінчено будувати на цілій 220 милевій довжині австро-угорського кордону, переплітаючи її вежами для сторожів, світляними сиґналами, кулеметними гніздами і навіть закладаючи мінами. Про подібні ознаки советського „співжиття" повідомляється теж з інших кордонів. Ці справжні фортеці на советських кордонах будується насамперед з метою, щоб не випускати зі совєтського „раю" його бідних і справді голих як святих „щасливих громадян", що вивтікали б з нього всі до одного, якщоб тільки могли.

ВБИЛИ НА КОРДОНІ МІНІСТЕРІЯЛЬНОГО УРЯДНИКА.

Відень, 10. червня. — Тут наспіли повідомлення, що на австро-угорському кордоні застрілено полковника Оско, що був шефом персонального відділу в мадярському міністерстві внутрішніх справ. Його вбито під час спроби втечі через кордон до Австрії.

ВІДГОМІН „ГОМОНУ УКРАЇНИ" В НЮ ЙОРКУ

МИТРОПОЛИТАЛЬНА МОЛОДЬ ОЦІНЮЄ СВОЮ ПРАЦЮ ТА РОБИТЬ ПЛЯН НА МАЙБУТНЄ

Ню Йорк, 10 червня. Вчора ввечорі в приміщенні УМСА при 23-тій вулиці відбулася інтересна імпреза. В авдиторії зібралася сотня молодих людей митрополитальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі, що в дні 29-го травня влаштували велику імпрезу „Гомін України" та мали тріюмфальний успіх. Проте, гучні апльодисменти три-тисячної публіки в Карнеґі Гол та опісля найкращі оцінки в пресі і в приватних розмовах далеко не задовольнили вимкомо суворої до себе самої молоді. Вчора вони зійшлися головно на те, щоби собі самим „сказати правду в очі", виявити всі недомагання, які вони самі найкраще знають та поробити відповідні висновки на майбутнє. Власне таке суворе ставлення до себе самих, відсутність запоморочення навіть найбільшими успіхами та бажання постійно поліпшувати свою працю, в парі з енергією, сміливістю в задумах та жертвенністю і наполегливістю в праці є головною таємницею успіхів цеї молоді та найкращим

(Докінчення на стор. 4-тій).

„ГОМІН УКРАЇНИ": Сцена з інсценізації тріюмфального в'їзду Богдана Хмельницького до Києва, Патріярх (Павло Слободян) дає знак, що Хмельницький (Петро Микитин) говоритиме.

ПЕРШЕ РІШЕННЯ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ

ВИШИНСЬКИЙ ПОГОДИВСЯ НА АМЕРИКАНСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ ЩОДО ЗАКІНЧЕННЯ НАРАД В СПРАВІ БЛЬОКАДИ БЕРЛІНА.

Париж, 10. червня. — Рада міністрів закордонних справ чотирьох держав на своїй вчорашній сесії та після оживлених дебат винесла своє перше рішення, як советський міністер Андрей Вишинський, погодився на американську пропозицію, щоби чотири військові коменданти Берліна закінчили свої переговори в справі переривання бльокади Берліна найпізніше до понеділка та предложили конференції в Парижі своє звідомлення. Вишинський початково не погоджувався на цю пропозицію, але змінив свою думку під кінець нарад, як секретар стейту, Дін Ачесон, був рішучо проти того, щоби обговорювати ще раз справу валюти в Берліні, на базі, встановленій Радою міністрів закордонних справ, яка відбулася в серпні минулого року в Москві. Советський представник в дальшому пропонував, щоби опісля міністри приступили до обговорення справи мирового договору з Німеччиною, тоді як Ачесон обстоював думку, щоби на порядок нарад взяти раніше справу договору з Австрією. Ачесон відкинув советську пропозицію на обговорення одної валюти в Берліні, аргументуючи своє становище фактом, що неможлива є спільна валюта в поділеному місті, стверджуючи рівночасно, що за цей поділ відповідальні тільки Совєти. І тому він вважає, що замість „витрачати час" на нереальні справи, міністри повинні перейти до „серіозного діла", за яке він вважає обговорення мирового договору з Австрією.

БЕВИН НЕ ТРАТИТЬ НАДІЇ НА ПОРОЗУМІННЯ ЗІ СОВЄТАМИ.

Блекпул, Англія, 10. червня. — Британський секретар закордонних справ, Ернест Бевин, виступив тут вчора на річній конференції Лейбуристської партії, висловлюючи надію, що коли західні союзники і Совєти неможуть погодитися „як вони мають жити", то ще, можливо, погодяться, щоб взагалі „жити разом". Тому він мусить вертатися назад до Парижа, та дивитися „що можна в тій справі зробити". Бевин відкрив вчора дебати лейбуристів над закордонними справами, в підготові плятформи до виборів наступного року.

СТРАЙКУЮЧІ ЗАЛІЗНИЧНИКИ ПАРАЛІЖУЮТЬ РУХ В СОВ. СЕКТОРІ БЕРЛІНА.

Берлін, 10. червня.—Страйк проти - комуністичних урядників і робітників міської залізниці в Берліні продовжується та прибирає щораз більше політичного характеру. Тому, що залізничники в совєтському секторі намагаються зломити страйк, продовжуючи свою роботу, страйкарі почали вчора пікетувати будинок контрольованої Совєтами дирекції залізниць в американському секторі, практично замикаючи його, бо ніхто з німецьких урядників не переступає пікетової лінії. Страйкуючі робітники тепер поширили свої домагання вже не тільки на повну виплату належної ім платні в західній валюті, але й на офіціяльне визнання їх анти-комуністичної професійної спілки, яку досі Совєти все ще іґнорують.

КОМУНІСТИЧНА „КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ" В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 10. червня. — Чехословацький міністер транспорту, Альоїс Петр, що є рівночасно головою комуністичної „народної партії", заявив вчора в одному інтерв'ю, що в цій країні в найближчих днях буде проголошена цею ж партією нова організація з назвою „католицької акції", що матиме за завдання довести до порозуміння між Церквою й урядом, визначуи за церковою авторитет в релігійних справах, але цілком відмежовуючи її від державного життя. Це є черговим кроком большевицького уряду в боротьбі проти Церкви та намаганням викликати замішання в самих її рядах. Архиепископ Йозеф Беран в своєму останньому пастирському посланні загрозив екскомунікацією всім вірним, що братимуть участь в урядовій боротьбі проти церкви. Крім плянованої тепер большевиками проти - католицької „католицької акції", уряд вже від деякого часу видає теж проти-католицьку „Католицьку Газету".

ГРЕЦЬКІ ПАРТИЗАНИ ПОВІДОМЛЯЮТЬ ПРО ЗДОБУТТЯ РАЙОНУ ГРАММОС

Лондон, 10. червня. — Югославська радіовисильня передала повідомлення большевицьких партизанів в Греції про здобуття ними цілого району гір Граммос, за який минулого року велися завзяті бої. Партизани рівночасно подають, що вони завдали урядовим військам великих втрат. Командування грецької армії тільки в малій частині потвердило деякий успіх партизанів в тому районі.

ВИПРАВДУЮТЬ ЛЯВАЛЯ.

Париж, 10. червня. — В найближчих днях у французьких книгарнях появиться документальна книга, яка має на меті виправдати засудженого після війни і розстріляного за „зраду Франції" її відомого державного мужа і колябораціоніста з німцями, Пієра Лявалля. Книжку, що матиме заголовок „Що закрито перед вами", приготовано на підставі знайдених американцями таємних документів німецького міністерства закордонних справ, з яких виходить, що Ляваль своєю співпрацею з німцями ратував Францію від повного знищення, та що німці йому не довіряли.

НОВИЙ ШЕФ ТУРЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

Анкара, 10. червня. — Тут офіціяльно повідомлено про зміну на пості шефа генерального штабу армії, що його досі занимав відомий в Америці ген. Омуртак, та якого тепер заступив ген. Гурман. Причини зміни офіціяльно не подається, але загально відомо, що ген. Омуртак в останніх часах хворів та потребував довшого відпочинку.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЧЕРВОНІ ВЗИВАЮТЬ РЯТУВАТИ ДЕМОКРАТІЮ

Рятуйте демократію! — кричать на всі голоси американські комуністи, а за ними і „товариші" з „Українських Щоденних Вістей". Ті останні ще готові внедовзі написати „рятуйте ради Бога", бо щось їх дуже притискає. Вже й так у їхніх відозвах рідко можна знайти слово „товариш", а щораз частіше „Браття і Сестри", то ще готові й Бога собі пригадати, вправді не в розумінню народної приповідки, що „як тривога, то до Бога", а тільки через питомий большевикам цинізм.

Та що ж таке сталось, що треба нагло рятувати „гнилу" американську демократію, яку комуністи вже від десятків років пробують загнати до гробу?

Як знаємо в Ню Йорку ведеться уже 20 тижнів процес проти одинадцять комуністів, яких державний прокуратор обвинувачує в підривній роботі, змагаючій до насильного державного перевороту. Хоч підсудні мають знаменитих адвокатів, то мабуть вони тої думки, що це їм багато не поможе, бо нема фактів на оборону. Тільки тим дасться пояснити постійна обструкція підсудних та їх оборонців, спрямована до цього, щоб змусити суддю відкинути справу з місця. Галаслива й обидлива для суду тактика отсих комуністичних провідників обурила вже цілу Америку, що прямо подивляє суддю Гаролда Р. Медіну за його безмежну терпеливість та небувалий такт, та бажає йому з щирого серця сил, щоб міг таки довести цю справу до кінця. Сам суддя свідомий цього, що як підсудні, так і їхні адвокати завзялись потрясти його здоровям до такої міри, щоб він попав у нервовий розстрій і пішов до ліжка чи шпиталю. Тому теж прохання і погрози судді, звернені до комуністів, що є на лаві обвинувачення, як і до їх оборонців, не мали досі ніякого успіху. Вкінці підсудні почали не відповідати на деякі питання, коли їх допитувано під присягою як свідків. Тоді суддя не витерпів і наложив вязничну кару на трьох підсудних, якими є: Г. Винстон, Г. Голл і Дж. Гейтс, редактор комуністичної газети „Дейлі Воркер".

Суддя поступив згідно зо законом і щодо цього немає ніякого сумніву, хоч ця кара може декому не подобатись. Треба хіба дивуватись, як міг суддя так довго видержувати комуністичну проавокацію! До того покарані будуть далі присутними на дальшій розправі й тим самим будуть мати далі нагоду себе боронити. Отже яка ж це сталась така велика кривда, що заставила цілу комуністичну зграю в Америці (включно з українською!) кричати на всі застави, щоб спішити на масові віча і протестувати проти цього поступку судді Медини та „рятувати" демократію в Америці перед „фашизмом" і „поліційним режімом"?

Цей черговий комуністичний блеф має тільки одну ціль: Відвернути увагу американського загалу від того всього, про що говориться на нюйорській розправі проти комуністів. Якраз ця розправа розкриває величезну небезпеку, яка загрожує Америці та американській демократії з боку американських комуністів та Кремля, що хотіли б обернути Злучені Держави якнайскорше в совєтсько-московського сателіта. Так, це правда, що демократія в небезпеці. Якраз тому, щоб її рятувати, відбувається в Ню Йорку суд над комуністами! Хоч на цім суді комуністи мають усю можливість доказати, що вони не є зрадниками Америки, вони того не роблять, а тільки кричать, щоб їх взагалі не судити, бо суд над ними це вже загибіль демократії, фашизм тощо.

Досі комуністам вдавались такі подвиги, побачимо, як їм поведеться ще тим разом з „рятуванням демократії". Виглядає, що демократія буде врятована, але чи врятуються комуністи — це вже в цьому випадку справа суду.

СВІТЛА І ТІНІ ПЕРЕСЕЛЕНЧОЇ АКЦІЇ

IV.

Передані вчора інформації з балтиморського „Ди Івнінґ Сан" аж ніяк не вичерпують того, що загрожує серіозними комплікаціями, якщо вже не заломанням цілої переселенчої акції, в підготовку якої вкладено так багато доброї волі і жертвенного труду. Бо події та недотягнення, які заіснували в переселенні до Меріленду не є теж, на жаль, виїмкові. Такі самі або подібні інформації, деякі вже навіть з консеквенціями, наспіли теж з інших місцевостей і стейтів, головно з Масачусетс, Ілиной, Джорджії та інших.

Як досі, є дві головні безпосередні причини тої кризи: 1. Невідповідний добір людей і 2. Легкодушність деяких нових іміґрантів у виконуванні своїх іміґраційних зобов'язань. Посередніх причин цього є багато більше і вину за них поносять не тільки нові іміґранти. Про них буде мова в дальшому. На цьому місці хочемо звернути увагу насамперед на ці дві безпосередні причини.

Невідповідний добір людей.

Це цілком зрозуміле і природнє, що американці, виставляючи свої завірення на працю і мешкання для нових іміґрантів, керуються насамперед своїми потребами та інтересами. Вони погоджуються перебрати вимагану законом відповідальність тільки за таких людей, які відповідають їхнім вимогам. Це є чесне ставлення справи і на ньому базувалася теж акція ЗУАДКомітету за придбання тих завірень від американців.

Справа добору людей на анонімові завірення є під контролею европейської місії ЗУАДКомітету, точніше під контролею самих скитальників та їх організацій. Бо ясно, що адв. Р. Смук та його штаб в Европі не мають можностн всіх цих справ перевірити документально, бо того взагалі ніхто не може зробити в таких умовинах. Значить, довіря до людей та їх запевнень тут в багатьох випадках мусить вистачити за документ. Але це довіря не завжди виправдується. Зі зголошених „з рукою на серці" фармерів тут нагло вилонюються всі можливі тільки професії, аж до священиків включно, як це трапилося в одному випадку. Можна зрозуміти цих людей, можна оправдати їх бажання вирватися наостанці зі скитальчого пекла, але не можна зрозуміти і вже ніяк не можна виправдати їх поведінку тут, що ставить під знаком запиту дальшу переселенчу акцію та замикає можливість переселення для їх вчорашніх друзів недолі з таборів Д. П. Комітет зі свого боку робить все можливе, щоби свою переселенчою акцією охопити і допомогти усім. Як вже згадано в звіті д-ра Галана зі загальних зборів Комітету, його Екзекутива звертались письмами та повела акцію не тільки на спровадження найбільш потрібних тут фармерів, але й вчених, і мистців, і лікарів та інші професії. Фармерські завірення переважають і у випадку не буде промахом чи гріхом, як і їх в малій мірі використано б для інших професій. Але хто з цим погодиться, а то й цего домагається та на це хитрує, той повинен мати настільки чести сам зі собою та зі своїми друзями і консеквентно відповісти зв'язаним з цим вимогам і зобов'язанням.

Невиконані зобов'язання.

Справа невідповідного добору людей стоїть у зв'язку з другою найважливішою причиною загрозливої кризи в переселенчій акції, порушування своїх зобов'язань деякими новими іміґрантами. Згідно з твердженням меріленд с ь к о ї стейтової Комісії пропорційно ці порушення становлять десять відсотків і це менш-більш сходиться теж з інформаціями з інших стейтів. Отже, кожний десятий новий іміґрант, що приїхав на анонімове американське завірення, надужив його з таких чи інших причин, або і без них. Голова мерілендської Переселенчої Комісії, суддя Левкайтіс, назвав їх „зіпсутими яблоками в бочці", що зогрожують зіпсуттям теж усім здоровим. Окремо ми розглянемо причини того і їх в поодиноких випадках можна зрозуміти, але їх рішучо не можна виправдати. Ніяк не можна виправдати самовільної втечі новоприбулого з фарми, навіть якщоб він мав на це причину в поведінці фармера. Бо ці речі можна полагодити законним порядком і тоді не буде „гнилих яблук".

Постанови закону.

Акт Переміщених Осіб накладає далеко більші зобов'язання на „спонсорів", отже на тих, що виставляють завірення, ніж на тих, що з них користають. Бо кожний спонсор насамперед перебирає на себе відповідальність за „відповідні" мешкання і працю для нового іміґранта, без того, щоб на цьому якнебудь могли потерпіти місцеві мешканці і робітники. Новий іміґрант зі свого боку зобов'язаний прінціпово перші два роки працювати в поданій професії. Це аж ніяк не значить, що він є невільником фармера. Якщо він викаже і як ствердиться, що фармер не додержує своїх зобов'язань: не дає відповідного мешкання і заплати за працю, чи як його поведінка і відношення до нового іміґранта не є відповідні, тоді він має право і може змінити працедавця, але він повинен це зробити формальним порядком за посередництвом відповідного місцевого уряду чи ЗУАДКомітету. З хвилиною, як він самочинно залишив працю і опісля тільки звертається до Комітету, щоби йому перевезти від фармера його пакунки, то це вже не дасться погодити ані виправдати ніяким законом. Фармер, натомість, робить зажалення до місцевого уряду, подає до газети, переказує іншим фармерам і „зіпсуте яблуко" починає псувати не тільки найблище оточення, але й цілу переселенчу „бочку". З вини кількох чи кільканадцяти несовісних людей нівечиться досягнення, що їх здобуто великими зусиллями ЗУАДКомітету та чесним, наполегливим трудом і ґідною поведінкою великої і свідомої маси нових іміґрантів.

Деякі конкретні приклади тих „світел і тіней" дотеперішньої переселенчої акції та їх консеквенції на майбутнє дозволять опісля на відповідні висновки. Про це буде мова в черговій статті.

Микола Кокольський.

У ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Невеличкий, сільський цвинтар. Довкола неглибокий рів межею ляг, а обабіч два царства, два світи, тихий та непорушний світ смерти і гамірний та метушливий світ життя. Через межу кинутий вузький, невеличкий місток. На ньому стара, напів зотліла брама на іржавих завісах. Це той поміст, що злучує обидва світи в одне нерозривне ціле. І хоч який він дрібний та незамітний, то немає сили, щоби його розвалити.

День у день отвирається брама на іржавих завісах, день у день хтось входить у царство смерти, щоби більше не вертатися у життеву метушню.

В закутині, недалеко цвинтарної межі, дрібна, незамітна могилка. Над нею білокора береза віття розпустила і крислатий кущ бузку розсівся і хрещатий барвінок зеленим ковром постелився. Чимраз більше входить могилка в землю і чимраз більше життя затирає сліди смерти. Тільки сіра рештка дубового хреста ще опирається оттому нестримному походові життя. Перехрестя давно вже скинули буйні вітри і воно давно вже спопеліло. Ще тільки міцний стовбур сторчить, як машт на розбитім кораблі, тліє на кусливих морозах, на їдких слотах, на спекотливім сонці, тріскає глибокими розпадинами та розсипається в порох. На грубій підставі долотом глибоко вирізані знаки: Р. Б. 1849. І тільки й сліду, що в тій дрібній могилці спочиває хтось близький, хтось рідний, що тут тліють прадідівські кости.

Ходив він по тій самій землі, що я, вкладав свою щиру працю в неї, його серце боліло такими самими болями, дріжало такими самими радощами і горіло такою самою любовю, що й моє. Лягло між нас ціле сторіччя.Та чи воно могло розлучити нас? Нас, що злучені зі собою в одне нерозривне ціле? Нас, звена у велитенському, нестримному поході тих, що були, тих, що є і тих, що будуть, у поході нації? То ж тільки різниці, що одні звена по цей бік вузенької життевої межі, а другі по той бік. Пересувається ланка за ланкою через межу і входить в землю. В ту землю, для якої серце горить до останнього віддиху. І не одно, а двадцять сторіч не всилі розіртати цей нестримний похід нації.

Божий палець вивів нас із незглубимих нетрів минулого на шлях життя. І не пустив нас голіруч, а обдарував десятьма талантами. Але бо й дав нам вольну волю, щоби ми могли вибирати поміж добром і злом та щоб боролись зі злом, бо ж між добром і злом ведеться боротьба не на життя, а на смерть. І треба бути твердим як кремяна скала, щоби в боротьбі не зламатись, щоби не зійти з правої доргн на манівці. Та нація гартується в огні боротьби на незнану сталь.

І лине наша думка в цю тиху, зеленосвяточну хвилину в далекі, половецькі степи, над річку Каялу. І злітає вона на криваве побоєвище над каламутними хвилями Калки. І летить на почорніле поле під Берестечком. І скиглить чайкою над Полтавською могилою. І страждає з Великим Мучеником у соловецькій тюрмі. І вмирає в смердючих льохах чрезвичайки, і в далеких сибірських пралісах, і в страшних таборах смерти і в зеленому, рідному лісі. Вмирає та не ламається. Бо бачить їх, у нестримному поході нації, твердих і незламних, міцніших від сталі, вірних аж до смерти, лицарів сонцеясних.

А невже ми, дрібна частина в поході нації, що стоїть сьогодні по цей бік греблі, маємо право бути слабкими? Невже прадіди горіли сердечною любовю і вмирали в муках на те, щоби виростити кволих, дрібних правнуків, що ламаються як стебелинка? Ні! Вірю непохитно, що ми не зломимося в боротьбі, а вийдемо з неї такі міцні, як ті прадіди, що на палях конали. Вірю, що Господній перст вивів нас з небуття не на те, щоби стерти нас з лиця землі. Вірю що з тієї страшної боротьби вийдемо побідно і попрямуємо соняшним шляхом з піднесеним чолом на наш Сіон.

Дбання про здоровя робітника

Намагання президента Трумана ввести дорогою закону обовязкове дбання про здоровя спонукало забрати слово у цій справі цілий ряд практичних громадських діячів, лікарів, виховників і т. п. Одні підтримують змагання президента, інші виказують недомагання такого замислу. Найбільше противників має цей плян серед лікарів, хоч самі вони доказують цифрами й фактами користі, які мають підприємства з обовязкового забезпечення своїх робітників.

Статистика виказує, що Америка тратить пересічно вісім біліонів долярів кожного року тільки тому, що робітники не приходять до праці внаслідок недуги. Через цю обставину осяги продукції м а л і ю т ь на пять відсотків. Але, як деякі управи підприємств почали вводити обовязкове дбання про здоровя робітника, тоді виявилось, що американська промисловість, не зважаючи на витрати з цього приводу, має великі зиски. Це тому, що не гроші, а людина є головним маєтком в підприємстві без огляду на це, чи йдеться про підприємця, чи робітника. Очевидно, що тут мова про здорову людину.

Досліди різних бизнесових дорадчих груп виказують, що дбання про здоровя робітника чи працівника причиняється до посилення видатности праці, зменшує недуги, злучені з працею в якійсь ділянці, а тим самим зменшує випадки перерви праці робітником і злучену з тим переміну робітничого персоналу.

Хто мав коли до діла з найманням робітників, той знає, що значить зміняти робітника при станку в праці, тобто відправляти одного, а приймати іншого, або хоч би заступати якогось робітника тільки на якийсь час, Робітник на своєму станку то так, як машина. Коли вправно працює без перерви, тоді і продукт краще виходить і кількість виробів запевнена. А коли прийдеться зміняти робітника, то негайно треба подумати про те, чи новий робітник буде відповідний і як швидко його можна приноровити до нового станку. З цим злучені теж адміністраційні видатки. Тому і до адміністраційних видатків зараховують видатки на втримання робітника в доброму здоровю.

Очевидно, що підприємець думає, чи йому оплатиться втримування лікаря, медичної кімнати, ліків на перший рятунок і плачення премій за забезпеку здоровя. Він дбає в такому випадку теж тільки про це, що необхідне, а не люксусовий виряд. Але чим небезпечніше для здоровя підприємство, тим більші потрібні фонди на забезпечення здоровя. Так напр. хемічна фабрика мусить бути приготована на більші видатки на плекання й забезпечення здоровя, ніж фабрика взуття.

Фундація Індустріяльної Гігієни на підставі провірки звідомляє, що одна хемічна фабрика витрачує на втримання й забезпеку здоровя кожного робітника $17.42 річно. Це підприємство заощадило одначе зараз першого року $17,350 на виплатах за нещасливі випадки й недуги робітників в порівнянні з часом, коли в підприємстві не було медичної обслуги. Знаємо теж зо звітів 1,625 малих підприємств, які не затруднюють понад 500 робітників, що введення медичної обслуги й медичного забезпечення дало спроможність кожному такому підприємству заощадити річно біля $30,000.

Тому, що медичне забезпечення у фабриках ще не є загально поширене, не можна було поробити точніших обрахунків у великих підприємствах, наскільки медична обслуга зменшує їхні кошти. Одначе з дотеперішніх досвідів можна вже певно твердити, що обовязкове дбання про здоровя виплачується не тільки самому робітникові, але й підприємцеві.

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

48)

ПРОФЕСОР МАРКОВИЧ

...Закінчуючи свою релігійну бесіду з нами, старий говорив:

— Якщо ви ще не втомилися слухати, я, на закінчення, розповім вам про деякі феноменальні явища з життя кавказьких аскетів... Хоча в наш час такі слова, як левітація духа, зрозумілі лише небагатьом, то це не означає, що такої взагалі не існує.

Своє оповідання я обмежу тільки голими фактами, і прошу вас, громадяни в'язні, вважати їх вірогідними. Нехай моя сивина переконає вас про їхню правдивість. І коли б мені, старому, за цю правду довелося б ще дістати п'ять або десять років ув'язнення, або навіть смерть, я з радістю засвідчив би її перед ким завгодно...

— Так. Отже, друзі мої, — продовжував старий, — в двадцятих роках до кавказьких пустельників прибув із Ленінграду колишній ш т а б-ротмістер драгунського Його Величности Імператора Миколи II полку.

Коли жовтнева революція скинула з нього не тільки офіцерську уніформу, але й байдуже ставлення до релігії, він порвав з колишньою своєю гріховністю і став глибоко вірним. Тут, у горах, він постригся в монахи і став ревним послушником у одного старого пустинника.

Час його послушенства проходив у суворому подвигу та самовідреченні, він увесь віддавався першим радощам духового пізнання і всі свої сумніви та питання, що виникали з них, навчився розв'язувати словами Паскаля: „Людське треба пізнати, щоб полюбити, а Боже треба полюбити, щоби пізнати". Старий дуже любив його за це, і не раз хвалився ним перед іншими пустельниками.

— Господь утішає старість мою цією світлою душею... Завжди молюся за нього, щоб Господь скріпляв його сили в випробовуваннях, що стоять перед ним... Бо чим вищою духовно стає людина, тим від його нижчої природи довша тінь падає... Наскільки ми пізнаємо Бога, настільки ж пізнаємо і диявола... Щоб відкинути і перемогти в собі зло, треба його пізнати.

Послушник теж дуже прихилився до свого керівника і майже ніколи не розлучався з ним. В келії, на праці в городі, на збиранні грибів, каштанів та диких горіхів, при відвідуванні пустинників та на церковних богослуженнях скрізь вони були разом, не зважаючи на ріжницю років та релігійного досвіду.

Одного разу старий сказав своєму послушникові:

Запам'ятай, Ігнатію, міцно запам'ятай попередження Ісуса Сирахова, сказане ним у 4 главі, 18-21стихах, де говорить він про вихованця великої Софії: „Бо спочатку піде вона з ним шляхами покрученими, наведе на нього страх та боязнь, і буде мучити його водженням своїм, аж поки не запевниться в його душі і не спокусить його уставами своїми, але потім вийде до нього на шляху прямому і порадує його і відкриє йому таємниці свої". Запам'ятай ці слова, щоб ти з честю та смиренномудрістю переніс усі випробування, що чекають тебе...

Про те, що його чекають якісь випробовування, він знав уже від інших пустельників, які переказували йому почуте від старого. Але коли вже про це сказав йому його наставник, він стурбувався і запитав у нього:

— Отче Даниїле, як мені зрозуміти ваші попередження про моє майбутнє?

— Найближчим часом сам усе зрозумієш. Для всякої дитини, що починає ходити, важливо, щоб вона сама вміла робити самостійні кроки. Один такий крок вартий більше, ніж довге ходження за допомогою няньки... Послушенство важливе і необхідне доти, поки учень не стане, як учитель... Коли людина підіймається із східця на східець, вона змушена триматися на одній нозі, в той час, коли другу вона повинна перенести на наступний східець... В такому стані і полягає небезпека втрати рівноваги... В цей момент людина, що намагається піднятися вище, або підійметься, або впаде вниз.... Цей закон піднесення неминучий і для тебе, через що я тебе і перестерігаю...

(Дальше буде).

о. П. Корсуновський.

ЗЕЛЕНОСВЯТНІ СПОМИНИ

Весна. Чаруюча весна на Україні. Першими розцвітають, коли ще й листя не випукло на деревах, абрикоси. Наче б то сухе галуззя залите як молоком, або як в зимі лапастим інеем, — ніжним білим цвітом. Скоро доганяє їх яблінка своїми світло-рожево-білими пелюстками, а там грушки, вишні все, чим пересичена природа України. Ось і бруньки на галузках тріскають. З них як патока стікає липкий сок й витикаються гострі, часом зубчасті зародки листочків і ростуть, ростуть не по дням а годинам, щоб замінити опадаючі пелюстки цвіту. Дерева вбираються у весняні шати... Повітря до оцяніння пересичується нектаром оживаючої природи. Не дихаем ним, а просто впиваемся тим божеським нектаром. Радісне, переможне над суворістю минулої зими, цвірінькання, щебетання, спів птичок, а ось і з кущів дрібнолистої та колючої дерези полилися тьохкання короля співочого пірняного царства — сіренького, маленького, скромненького соловейчика — все це переносить тебе в надземні райські висоти... А мати кличе до вечері, так... соловейко не дає...

А ось Дніпро, наче той казковий титан, звитяжно розірвав зимові кайдани, які з тріскотом, страшенним громом, наче вибухи тяжких гармат, розносять на далеку віддаль вістку, що вже скінчилася його неволя, леди-кайдани з громовим брязкотом громадяться гора на гору й пливуть до козацького моря, щоб в нім втопитись. А сам Дніпро, звільнившись із ледів-кайданів, пішов „гуляти по волі". Ревучими хвилями розбурхає і вгору і в ширину, змітає все, що зустріне на своїй дорозі, все нищить, радіючи, що вирвався на волю. Пливуть на його могутніх горах-хвилях і дерева, вирвані ним на берегах, з корінням, і дошки із зруйнованих ним прибережних забудовань, і навіть селянські хатки з півнями та котами на стріхах. А в Києві на Подолі вже не вулиці, а річки, по яких плавають на човнах від хати до хати нещасливі мешканці, збирають потрібне барахно й перевозять до вищих місць, а найбільше до „Контрактового Дому", в котрому розміщуються, як вояки в касарнях, на який місяць, поки втихомириться старий дідуган Дніпро після зимової неволі. Розгніваний, він заливає острови проти Києва, так, що з їхніх забудов стирчать лише зпід води комини, змивається із „Стариком"-Дніпром на Чернигівському боці, і заливає всі прибережні села і містечка. Коли дивитись з Володимирської Горки", то й не видно другого, чернигівського берега — правдиве море.

А на горах, по яких розкинувся Старий Київ, благодать, чаруючий рай.

І от у такий час для нас учнів, наче, щоб відтягнути нас від насолоди весняними чарами, щоб переживати відродження природи, краси, впірнути всією істотою в ті блага, якими надилив землю Небесний Отець, — призначались найтяжчі труди, хвилюючі турботи, затемнюючі всю радість, яку переживають навіть птахи. Цією гіркою неприемністю були шкільні іспити за цілий рік навчання, від котрих залежав дальший тяг науки. Головне, що замість радости, яку повинні б приносити такі іспити, — у наших школах вони обертались в грізне „чистилище". В тій урочистості, якою обставлялися екзамени, скорше можна було побачити, висловлюючись по сучасному, допити в застінках НКВД. Тож дрiжали перед кождим іспитом не тільки учні, що вчилися середньо-„задовольняюче", але й так звані „перші ученики". А що вже казати, про тих, що мали слабі успіхи? Вони почували себе, як ті, що заздалегідь знали, що екзамен, це для них присуд „к стенке"...

От і милуйся своею юнацькою, часом мрійливою, душею красотами чарівної та ще й української Божої весни!...

Минає червень, місяць учнівських тортур. Пристосовуються так, що іспити мають скінчитись у пятницю перед Зеленими Святами, щоб учні святкували їх дома.

Ось вже та з такою нетерплячкою очікувана пятниця. Всі по клясах чекають „вироків". Сумно виглядають і тремтять ніби в пропасниці ті, що почувають себе „грішниками", що не сподіваються для себе радощів з переходу через „чистилище"... Інші виявляють на обличчях де-яку надію, а ще інші — певність.

Входить нарешті до кляси інспектор із клясним журналом та жмутом „білетів".

Оголошує наслідки екзаменів, починаючи з „першого розряду" й першого ученика, і далі йде „другий розряд", після котрого читаються імена тих, що мусять мати „переекзаменовки" по одному чи двом „предметах" після канікул (вакацій), а на кінці імена тих, що залишаються на другий рік в тій самій клясі. Буває ще іноді й задаток, що такий, або такі мусять залишити цей „храм науки" за „тихі успіхи в науці і голосну поведінку в школі". Такі найбільш спокійні, бо вже вони заздалегідь примирилися з майбутнім вироком. Мушу зазначити, що ці останні найчастіше в життю проявляли себе талановитими людьми, а коли вони „не успівали в науках", то не через нездібність, а просто тому, що їхня душа не мирилася з атмосферою удушливої системи виховання й навчання тогочасних шкіл.

За кілька днів перд тією „фатальною" пятницею умовляємось втрьох: я, мій друг Івасько Петрушевський і трохи старший від нас Федір Швець, будучий професор і проректор першого Українського Університету в Києві, а потім і член Світлої Директорії Української Народньої Республики, — умовляємось разом їхати додому пароплавом на Дніпрі, бо нам подорозі: вони пливли до Черкасів, а я трохи далі до Бужина, пристані, від котрої треба було ще їхати до Чигирина 18 верстов жидівською балагулою.

Вирішили, що таки в пятницю в 5-тій год. вечера відпливемо, щоб бути дома в „клечальну суботу", напередодні Зелених Свят.

„Клечальною суботою" в нас вона називалася тому, що в цей день заманювали і церкви, і хати і їх знадвору „клечанням", цеб то галузками з безплідних дерев, встеляли й підлоги в хатах і все подвір'я лопушинням, чебрецем і іншими запашними травами. Створювали правдивий рай на землі. Такого звичаю не має майже ні один нарід на земській кулі, крім українського.

Нарешті скінчилися наші хвилювання. Одержали „вироки", досить щасливі й відпускні білети. Поспішаємо на пароплав. І тут приємність. Пароплав один з найкращих і скорих — „Могучий". Він дійсно оправдував свою назву. Могутньо загудів громовим басом вже втрете. Почулася команда капітана відсунути місток, що злучував пароплав із пристаннею, і друга команда в трубу до машиністів, щоб відчинили пар. Залопотали крила у воді, і параплав поволи почав відсуватись від пристані.

— Почекай, почекай! — доноситься з пристані розпучливий крик спізненого пасажира.

— Не треба було спати! Поспи ще дозавтра! — іронічно кричить йому капітан.

Стоїмо ми втрьох на покладі серед натовпу пасажирів, які прощаються і хусточками й капелюхами з тими, що провожали їх на пристані, й прощаемось на літо з Києвом. „Могучий" прискорює хід. Віддаляємось від церкви Різдва, в котрій лежало тіло Шевченка, а тут по стрімкім шпилі десь під небом сяють срібні бані „Андрія Первозванного", безсмертного твору геніяльного архитекта Растреля та на тім місці, де по переказу поставив хреста Св. Апостол із словами, що „на цім місці засяе благодать Божа"... Зпоза Собору виглядають бані „Десятинної Церкви", що її збудував Св. Володимир Великий, і тут же поблизу церква „Трьох Святителів", побудована ним же на тім місці, де стояв ідол Перун, головний бог наших предків-поган. Далі у вечірнім сонці розкидають свої сяйва бані золотоверхого Михайлівського монастира, а перед ним на кручі, так званій „Володимирській горці", панує постать Св. Володимира з величавим хрестом у руці, який вночі освітлюється електрикою, а видно його з другого боку Дніпра, з Чернигівських рівнин на кількадесять верстов. Далі посувається пароплав мимо розкішного „Купецького Саду" на кручах.

Ще далі казково гарна „Аскольдова Могила", а над нею здіймаються бані монастиря „Малого Миколая", а неподалік на крутій горі величавий Собор „Великого Миколая", побудований Гетьманом Іваном Мазепою. А ось вже незрівняна красою Києво-Печерська Лавра, перед котрою проплитаемо один з найкращих у світі мостів — „Ланцюговий Міст". Кажу пропливаемо, а не підпливаемо, бо наш „Могучий" не просунувся б під мостом, і тому в одному місці міст „розводять".

Вже Київ позаду. Останнім пропливаемо В и д у б и цький монастир, побудований в княжих часах на березі Дніпра на тому місці, де кияне, коли кн. Володимир наказав вкинути божка Перуна в Дніпро, і він, гнаний хвилями, плив до Чорного моря, — зібралися натовпом і кричали: „видибай, боже"... та розпуки своїх вірників він не вислухав, а безсило хилитався в обіймах Дніпрових валів-хвиль і плив собі далі...

Десь вже за Трипіллям спустилася чарівна місячна (як і завжди буває на Зелені Свята) ніч. Ми сидимо на покладі, на котрому дозволяється бути тільки „чистій публиці", а під ним сотки селян, як селедці в бочці, і сидять і лежать де попало, і на підлозі, і на лавках під стінами, і на товарових пакунках та мішках із збіжжям.

Капітан, „старий морський вовк", хоч може моря, крім Дніпра, ніколи й не бачив, зворушений зеленосвятним настроєм та чарівною красою ночі на Дніпрі, десь за Переяславом наказав причалити до берега, на котрому пишалися гаї, й вислав матросів нарубати „клечання", щоб замаїти пароплав, а селянам „знизу" дав дозвіл вийти на верхній поклад. То ж була радість!

Тим часом матроси нанесли цілі копиці ,клечення" ще й різної зеленини, щоб розкидати по долівці. Селяни самі взялися до роботи. Шнурами попривязували гілляки до поручнів, до всього, до чого тільки можна було привязати, навіть високий комин пароплава замаїли при помочі драбин. Поклад обернувся в справжній парк, а при місячнім сяйві в окружности чарівних берегів та ще й на хвилях Дніпра-Славути, які невгамовано плескотіли та лагідно буркотіли, — здавалося, що більшого блаженства й не треба.

Під впливами такої краси всі порозлягалися, де хто хотів й замовкли, переживаючи торжественні Зеленосвятні настрої.

Коли залопотіли крила пароплаву, і він посунувся на свій шлях, ми втрьох, сидячи на лавці коло капітанського містка, заспівали гимн Дніпрові: „Реве та стогне Дніпр широкий"... А співаки не аби які... Із самої природи... А ще й підбір голосів! Івась Петрушевський — високий, ніжний і соковитий баритончик, Федір Швець не менше соковитий бас-кантанто (співучий), ну, а я собі низенький скромненький бас-профундо. От ми, як ті мірники, й почали витискати з себе всі ті дари, якими обдарував нас Бог. А Дніпрове повітря розносить ген-ген ці дари. І полилися з наших душ одна пісня за другою... без кінця... Селяни слухають зачаровані, а над нашими головами капітан: — гарно, хлопці, гарно! Ще... ще... — А нам ще більше хочеться співати, може й більше, ніж їм слухати. Та бачимо по всьому, що їм лячно, якби ми перестали співати.

А все ж зупиняємо на деякий час спів, хочемо дати відпочинок нашим співочим інструментам, бо наближається велика хвилина. Наближаемось до Канева. Наші не тільки очі, але й душі стремлять вперед.. ось, ось побачимо на кручі в залитому місячним сяйвом небосхилі С в я т и й Х р е с т... Під тим Хрестом — вся Україна, скупчена в одній постаті, в одній істоті Великого Тараса... І пливе в наші душі містерійний потік почувань... Ось... ось... — Ось впірнемо у вирій Великого Духа...

Капітан зрозумів нас, коли побачив, як ми встали й спрямували наші зори вперед на Канівські гори, як ми позкидали з голів свої кашкети, і вже не казав: ще... ще... бо чекав від нас чогось особливого. Він знав, що це за таке „особливе" буде, хоч воно й було під урядовою з а б о р о н о ю, бо ж це були часи найтемніщої реакції, ще перед першою російською революцією 1905 року.

Чекали „чогось" і селяни, бо почали вставати з підлоги й здіймали шапки.

Замрячив вдалечині на кручі, наче десь високо в небі, Хрест.

Починаю: „Як умру-у..." Приєднується Швець, а далі підхоплює: „то поховайте"... Петрушевський. І молитовно розливається у повітрі над посрібленими місяцем хвилями Дніпра Величний і Великий „Заповіт"...

Треба було бачити обличчя й поставу селян, коли вони звернули свої зори туди, до Хреста, під котрим лежав такий же селянин, їхній Рідний Брат, співець мужицької недолі і Визволитель всіх пригноблених і упосліджених з духової неволі. Треба було бачити... Наче в церкві... натиснення співаків переноситься в їхні душі. А ми співаемо й співаемо, аж поки не минув пароплав Святу Могилу. А до того ще й капітан в пошанівок до Великого Сина України віддав до машинного відділу наказ: „тихий хід".

Незабутне... Не до опису...

На ранок в „клечальну" суботу ми вже були дома.

ТРУМАН ГРАЄ, А ДЮІ СПІВАЄ.—Ви не повірите, що так дійсно було, бо маєте на думці тільки ривалізацію двох кандидатів на президента. Але тут ідеться про попис в Політехнічнім Інституті в Вест Оніонта, Ню Йорк, де пописувалися учні Джан С. Труман (зліва) з Оніонти і Ернест А. Дюї з Тилсон, Н. И.

ЙОСАФАТОВА ДОЛИНА

(Репортаж з дороги).

ІРО-івський поїзд наладований скитальцями на бічному торі в Зальцбурзі заїхав перед стаційний будинок, щоб знакомі та спочуваючі мали спромогу попрощати своїх близьких. Явилася невеличка громадка українців з зальцбурських таборів, а між ними й представник ЗУАДК, адвокат Радик з своїм співробітником Микетеем. Кілька щирих слів розмови, стиск долоні, сердечне „до побачення в Америці" й на свист поїзду зникають скитальці в залізничих вагонах, щоб на хвилину поглянути ще хоч з вікна на тих, з якими розстаються — не знати, на який час.

Швидко перетяв поїзд австрійсько - німецьку границю, прямуючи напоперек Німеччини до перехідного табору під Бремен. Зникають з виду альпейські кінчини й перед нами видніє широкий горбкуватий баварський простір з упорядкованими німецькими господарствами. Малородючість німецької землі вирівнює пильність і розумна управа її власників- селян. У балачках сумніваємося, чи й у східній Німеччині виявляють німецькі селяни таку запопадливість біля землі. Там змагають до колгоспів, а щоб до них пристособити селян, „змягчити" їх, — забирають працю їхніх рук. Тому й працю відчувається як тягар, вона не дає вдоволення. Обїздимо, або мигом проминаемо великі міста, що їх знаемо з назви і з того, що там спорить між собою українська політична еміґрація. За що? За всьо. Це ж зветься праця... для України. Під вечір ІРО напуває нас чорною кавою (без кави), годує хлібом і сиром. Голоду ніхто не відчуває, а ранком — навіть багато бохонців хліба летить з вагонів у руки німецьких робітників при залізній дорозі. Вони ловлять цей божий дар і з дива роти роззявляють: „Щоза люди ці українці! В їх батьківщині ми рабували їх, скільки могли, а вони ще й як еміґранти кидають у нас хлібом...

Після 22 годин їзди ми зупиняемося на визначеній стації. Британська окупаційна область, а серед неї табор для переїздних скитальців у розпорядженні американців. Це спостерігаемо відразу. Почім? Проста річ: по організованості. За якої чверть години ми вже їдемо враз з нашим майном у порваних валізах до табору, а за другу чверть — біля 200 людей перейшло реестрацію, лікарський перегляд, десінфекцію, одержали виказки з призначенням кімнати, харів, постелі, всіх неподибуваних до тепер таборових благ. А народ пересувається, що аж в очах туманиться. Звенять різні мови европейського сходу: литовська, естонська, латишська, польська, жидівська, нерідко російська, а між ними і українська. Здається, що ціла Східна Европа перемандровує на захід, на іншу півкулю.

Табор — це не дошкові бараки, але добрі й вигідні казарми бувшої німецької маринарки. На цементових дорогах, що під прямим кутом протинають велитенське простірне подвір'я, на травниках і в будинках з р а з к о в а чистота. Вправді по мешкальних кімнатах нема ані стола, ані лавки, а не то крісла, але — чи то ми мусимо кваситися у спальнях! На це є кантина, є УМСА, є фотелеві крісла під будинком, до сонця. Та не дуже то є час розсідатися. Деяких визначують до таборової роботи. Треба відробити 4 години в день, так — для різноманітности, для переміни зайняття й підготови — для Америки.

На стіні при вході до будинку появляється поклик, щоб стануть перед обличчя органів безпеки. Народ тиснеться у дві кімнати, де при окремих столах урядує кілька груп. На переполоханих скитальців сиплеться ціла повінь найрізноманітніших питань, заки один чи другий почує закінчення „окей", або „дацол". З шумом в ухах, зачервонілий, чи поблідлий на обличчі відходить скиталець, звітує розмову перед приятелем і спільно розбирають, чи бува складеними зізнаннями сам собі не пошкодив. Якби так скитальця попитати, що він переживав легче: таборову голодівку, чи допити, то мусів би надуматися, що відповісти. В голодівці він завжди леліяв надію, що ще попаде під допит, але коли вже попав, то від висліду залежить його дальша доля — побачить він, чи ні, Америку, цю вимріяну обітовану вільну землю. Але розбираючи всьо на холодно, таки приходить до висновку, що інакше й не може бути. Це ж для багатьох основа для горожанства наймогутнішої держави. Тільки дошкульно відчувається брак ясної відповіді чи буде даний скиталець допущений до виїзду, чи ні. Щойно, коли на дошках для оповісток появляться білі смужки паперу з прізвищами вибранців, вони заспокоюються. Значить — їдуть. Але нова тривога, коли пригадає, що й останній хвилині перед відїздом витягають декого з корабля. Одні щасливці попадають на листу виїздних швидше, інші сидять тут і дожидають тижнями, а то й місяцями. А провірка — йде. Її протягають часто доноси приятелів, що їх треба позаочно уточнити.

Третього дня після нашого приїзду на місце цієї Йосафатової долини — видніють на дошці і наші більше чи менше шановні прізвища. Нам увижається земля Вашингтона, до якої будемо прямувати від понеділка. Нас кличе неспокійне море.

3. червня 1949.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ПОВІДОМЛЕННЯ ЧЛЕНІВ ВІД. 204. У.Н.СОЮЗУ.

Повідомляю всіх членів відділу 204 У.Н.Союзу, що членські вкладки колєктую КОЖНОЇ суботи, починаючи від год. 7:30 ввечір, під ч. 334 Іст 14. вулиця, Ню Йорк, Н. И. Прошу всіх членів платити свої вкладки на час, а ці члени, **що вже довгують** вкладки, повинні вирівняти їх негайно, бо інакше будуть суспендовані.

М. Близнак, секр. від. 204 У.Н.С.

О. ГЕЦ

ШКІЦИ З БРАЗИЛІЇ

(ILHA DAS FLORES — ОСТРІВ КВІТІВ)

13). (Докінчення).

Можливости для іміґрації.

Переважна частина новітньої іміґрації до Бразилії ще досі не зорієнтувалася в місцевих обставинах.

Виховані здебільша в умовинах, де межею всіх мрій і бажань була добре платна праця, наші люди не можуть переробити себе психічно на організаторів самостійних, бодай невеликих, підприємств. В той час, коли в Бразилії звичайний робітник не може забезпечити життя родини, власний варстат праці чи якесь інше підприємство може забезпечити не тільки життя, але й майбутнє.

Братися до організації таких підприємств у більших старих містах — справа дуже тяжка. Зате в новозаселених околицях, де тільки починається життя, всяке добре продумане діло має успіх і надії на дальше просперування.

Але нова, загнана і збіджена іміґрація тулиться до великих міст, або потрапляє на плянтації кави, чи на звичайні кольонії, звідки вигляди дуже мало. Тому робітник з европейським світоглядом і вимогами, що цілком інакше призвичаєний дивитися на оплату праці, попавши до Бразилії, є невдоволений і нарікає. Нарікають і працедавці, котрі сподівалися з нещасного „діпіста" мати дешеву робочу силу і вважали, що для тих людей всяка винагорода за працю буде вважатися великою ласкою. В наслідок того всього виникають часті тертя і зовсім непотрібні непорозуміння.

В той самий час невеликий відсоток людей, котрий умів унезалежнитись і винайти самостійні засоби для існування, не лише живе в достатках, але вже навіть тепер має готовий зложений гріш.

До відкриття самостійних підприємств влада тут не робить жодних труднощів для чужинців. Фахівців потрібно, а тому ріжного роду ремісники і спеціялісти, як годинникарі, шевці, кравці, механіки, фризієри — всі мають запевнене нормальне життя, але тільки тоді, коли мають зі собою відповідні знаряддя праці. За перевіз таких знарядь не платиться жодного податку і взагалі до того нема жодних перепон. Справа позички не є безнадійною, але є тяжкою, оскільки вимагає доказів довіря і бодай моральної гарантії, яких чужинцеві не так легко знайти.

Гірше стоїть справа з науковцями та науковими спеціялістами. В Бразилії є потреба і на лікарів, і на агрономів, і на інженерів, але при тому всьому цим людям знайти працю дуже важко, бо у- ряд не має для них точно окреслених місць. А для того, щоб знайти таку працю самому, треба мати звязки, а, насамперед, знати мову.

Взагалі ж найкращим скарбом, який може привезти новий іміґрант до Бразилії — це підприємчивість, комерційний хист, добрий фах і... здоровя. Маючи такий скарб можна їхати сюди безоглядно з певністю, що цей величезний і невикористаний ще край стане не тільки захисним притулком для новака, але й зуміє щедро винагородити вложену в нього працю і пильність.

Читайте українські книжки та часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

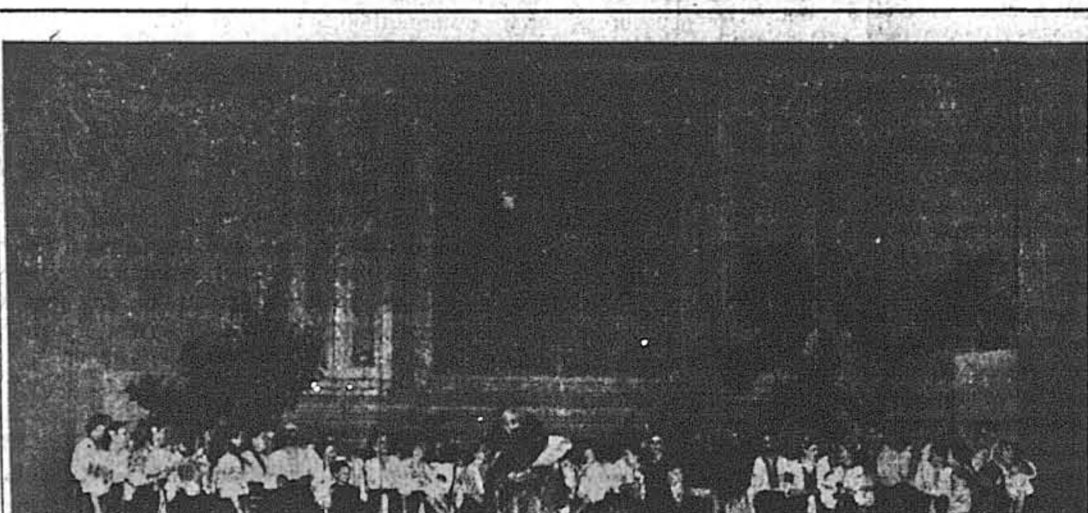
ВІДГОМІН „ГОМОНУ УКРАЇНИ"

заповідником її прогресу на майбутнє. Щоб могти краще себе оцінити, перед нарадами відіграно за порядком цілу імпрезу з грамофонових пластинок, при чому виконавці імпрези тепер були „публікою". Кожний з них „шукав себе", пізнавав свій голос, майже чув і бачив всі свої рухи. Вразлива грамофонна пластівка зафіксувала з жорстокою точністю не тільки кожний звук, але майже й кожний віддих. Варто було подивитися на вирази лиць цеї молоді, на відрухи кожної і кожного з них, на поодинокі звуки гучномовця. До справжньої, можливо, навіть за суворої критики і самокритики прийшло опісля. Дириґент Хору, Степан Марусевич, виявив насамперед, що успіх кожної, а в тім і культурної праці міряється вкладом труду. Ми не одержали ані більше, ані менше, тільки точно стільки, скільки ми вложили — говорив він. А ніхто не заперечить, що всі вони можуть вложити ще багато більше, отже і багато більший успіх можуть мати. Він зокрема підкреслив той благородний „спирит", дружбу та співпрацю, що характеризували підготовку Фестивалю.

Вказуючи на конкретні недомагання в минулому, він зразу ж і поробив відповідні висновки, як треба поступати, щоб їх оминути в майбутньому. Ольга Дмитрів, керівник Фестивалю, зачала свої завваги від повідомлення про „чудові пляни на майбутнє", що їх вже „кує" Митрополитальний Комітет. Які ці пляни — деяке уявлення можна мати про них, як взяти до уваги, що після цьогорічної Карнеґі Голл, в наступному році вже плянується виступ в Митрополитан Опера. Але тому, власне, що є такі пляни, і можуть бути ще більші і ще сміливіші, то щоб ви, хлопці і дівчата, знали, що вона, ваш керівник фестивалю вважає, що в „Гомоні України" танці були дуже добрі, діялоги добрі, а співи — стеценування вниз. Причини — ввон, ту, трі... і т. д. Чергове завдання — добитись, щоби все було тільки „вері ґуд". Критичні завваги щодо минулого висловив та про пляни на майбутнє говорив теж предсідник Митрополитального Комітету і цих зборів, Володимир Бакад. Про них свобідно говорили теж інші. Отже, можна сподіватися, що черговий Фестиваль цеї молоді своїми задумами та своїм виконанням перевижчить всі дотеперішні, піднесе на ще вищий ступень українські культурні імпрези на цій вільній землі та принесе нову славу нашій молоді. А докищо, бойс енд ґирлс, всі їдемо на прогулянку Митрополитальної групи в неділю, 10-го липня. Так рішили вчорашні збори.

„ГОМІН УКРАЇНИ": Кінцева сцена з інсценізації „Великої Ідеї Мазепи". Мазепа (Осип Стецура) заспівує а всі співають „нехай вічна буде слава, же през шаблі маєм права". Зліва сцени, при фортепіяні, Ольга Дмитрів.

„ГОМІН УКРАЇНИ": Сцена з опери Артемовського „Запорожець за Дунаєм". Іман (Олександер Кульпак) відспівує маніфест султана. На першому пляні: Іван Карась (Осип Стецура), Одарка (Марія Полиняк-Лисогір), Оксана (Марія Боднар) та Андрій (Петро Тарбі).

ПОНИЖУЮЧА ПОЗИЧКА ДЛЯ БРАЗИЛІЇ З ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Ріо де Жанейро. — Бразилійський конгрес висловив своє негодування на лист міністра фінансів, писаний до американського секретаря скарбу в справі позички з Америки для Бразилії у висоті $300,000,000. Члени конгресу закидають міністрові Педрові Кореа Кастро, що він понизив честь Бразилії своїм тоном у листі. Підо впливом обурення Кастро зрезиґнував з становища міністра фінансів.

АНГЛІЯ ЗНОВУ ВИСИЛАТИМЕ ЗБРОЮ АРАБАМ.

Лондон, 10. червня. — З поінформованих джерел тут повідомлено, що Британія задумує вже в найближчому часі почати знову свою доставу зброї арабським країнам, які вже підписали перемир'я з Ізраїлем.

В ІТАЛІЇ ВІДНОВЛЕНО АГЕНСТВО „СТЕФАНІ"

Рим, 9 червня. Італійський уряд признав бувшому офіціяльному пресовому агенству Стефані право відновити свою діяльність, звертаючи йому теж його власність та виряд.

ФОНД СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРІС ДО ПІВПЯТА БІЛІОНА РІЧНО.

Ню Иорк. — Річні доплати на суспільне забезпечення зросли до $4,500,000,000, як це виявила Краєва Промислова Конференція в Сошел Секюриті Алманак. В 1929 р. ці доплати виносили 170 мільйонів, а в 1939 р. два білiони.

ВЕТЕРАНИ ДІСТАНУТЬ 2 БІЛІОНИ ДИВІДЕНДИ.

Вашинґтон. — Уряд приготовляє доплату дивіденти для ветеранів від їх їхнього забезпечення підчас війни. Час виплати ще не назначений. Дехто висловлює здогад, що це станеться перед виборами наступного року, щоб підготовити голоси для теперішнього уряду.

ТАРЗАН, ч. 2111. Примітивні змагання.

Напад за нападом вимикав якось неозброєний малпочоловік.

Аж вкінці звір підскочив і коли перескакував попри Тарзана, той вхопив за ручку свого ножа.

Водночас його могутня рука обняла гнучке тіло...

і повалила розюшеного демона на землю.